

Slovenski dom

Poština plačana v gotovini

Cena Din 1-

Štev. 58.

V Ljubljani, sobota 12. marca 1938.

Leto III.

Po grožnjah iz Berlina in po Hitlerjem ultimatu je dr. Schuschnigg odstopil - Konec avstrijske države Nova hitlerjevska vlada na oblasti v Avstriji

Dunaj 12. marca. o. Dogodki včerajšnjega dne so zapečatili usodo Avstrije kot samostojne države. Smisel vsega, kar se je pred odstopom kanclerja dr. Schuschnigga in po razglasitvi nove vlade zgodilo, je, da je Hitler uničil s svojo oboroženo silo zadnje ostanke avstrijske svobode in Avstrijo priključil Nemčiji. S tem je izpolnjen prvi del nemškega načrta za uvedbo narodnosocialistične nadoblasti v Srednji Evropi. Ko bodo hitlerjevci Avstrijo »počistili«, jo uredijo po svoje in spravijo vanjo zadostne svoje vojske, se bo pričelo uresničevanje ostalega dela nemškega načrta za ustanovitev nekake bivše habsburške monarhije pod Hitlerjevim žezlom in s prestolnico v Berlinu. S pogajanjem, kakor jih je imel Hitler s Schuschniggom v Berchtesgaden, s političnim in vojskim pritiskom ter z grožnjami, bo narodni socializem

Da se tem nemskim načrtom nihče v Evropi, najmanj pa tako zvane demokratične države ne bo uprl, je dovolj jasno pokazal avstrijski zgled. Od razgovorov v Berchtesgaden sredi februarja pa do včeraj je kancler dr. Schuschnigg, zadnji voditelj samostojne Avstrije, rotal Anglijo, Francijo in Italijo, naj zaradi evropskega mira ohranijo avstrijsko neodvisnost ter jo obvarujejo hitlerjevskega škornja, toda zastoj. V angleških krogih so včeraj izjavili, da Anglija glede Avstrije ni nič vezana in da se z daleč ne misli na to, da bi ji šla na pomoč. Enako je bilo s Francijo. Angliji se ni zdelo vredno posredovati, ko gre za usodo Avstrije in Srednje Evrope, ki ju pozira nemški pohlep. Ko je šlo pred mesec dni za nekaj umazanih romunskih Judov, so vse »demokracije« začele diplomatsko ofenzivo v Bukarešti. Francoska vlada je v krizi. Ljudska fronta, ki se zavzema za demokratične svoboščine zamorec in se vrtka celo v notranje zadeve raznih držav ter na vsa usta napada fašizem, bo sklicala kako lepo zborovanje v varnem Parizu, pa bo vprašanje Avstrije in Srednje Evrope po vseh demokratičnih načelih rešeno.

Dogodki včerajšnjega dne

Dunaj 12. marca. o. Te dni, odkar je zvezni kancler Schuschnigg razglasil za nedeljo ljudsko glasovanje o avstrijski neodvisnosti, je Avstrija živela v mrzličnem razpoloženju. V vseh krajih so se vrstile manifestacije raznih političnih skupin in vse jasneje se je kazalo, da pripravljajo avstrijsko ljudstvo za nedeljo obracun z narodnim socializmom. Avstrijski hitlerjevci sami so bili silovito zmedeni in bi sami od sebe ne bili mogli storiti ničesar proti plebiscitu, ne proti redu v državi, saj bi jih vojska, milica in orožništvo ter prostovoljci domovinske fronte lahko ukrotili.

Schuschniggov uspeh pri nedeljskem ljudskem glasovanju je pomenil silovit udarec nele za avstrijski narodni socializem, marveč tudi za Nemčijo in Hitlerja samega. Zato so v Berlinu po vrnitvi Hitlerjevega zaupnika Kepplera z Dunaja sklenili, da plebiscit preprečijo in Schuschnigga »pravijo« s poti.

Demonstracije in poboji po vsej Avstriji

Od prednočnim dalje so bile po vseh avstrijskih mestih silovite demonstracije hitlerjancev, ki so ta večer dobili nova navodila iz Nemčije ter propagandni material. Na Dunaju so proti hitlerjevcem demonstrirali člani domovinske fronte in socialistično delavstvo. Ti so hitlerjevce poglani s cest. V Lincu, Innsbrucku in Gradcu pa so na cestah prevladovali narodni socialisti, ki so po navodilu svojega vodstva iz bližnje in daljne okolice pritisnili v mesta. Demonstracije so trajale vso noč od predvčerajšnjim na včeraj ter včeraj ves dan. Dokler ni prišlo do sporov, je policija hitlerjance pustila pri miru. Ko so pa v Gradcu in Lincu pritisnili tudi delavci, so se začeli med njimi in narodnimi socialisti krvavi poboji. To je bilo včeraj dopoldne. Nastopiti je morala vojska, da je nasprotnike ločila. V Gradcu je vojska obkolila vse notranje mesto in ni pustila nikogar noter. Pri sporu med hitlerjevci in drugimi skupinami v Lincu je bilo na obeh straneh več mrtvih in ranjenih. Vse trgovine so bile včeraj dopoldne po večjih krajih zaprte. Veliko mrtvih in ranjenih je bilo včeraj dopoldne tudi na Dunaju.

Hitlerjeve grožnje zasedbo

Medtem ko je vlada vztrajala pri svojem odporu, je prišel iz Berlina z letalom poseben Hitlerjev odposlanec, ki je z ozirom na Papenovo poročilo prinesel Hitlerjeve nove zahteve. Te zahteve so bile:

1. Odložiti je treba na nedoločen čas ljudsko glasovanje o avstrijski neodvisnosti.
2. Kancler dr. Schuschnigg mora takoj odstopiti.
3. Predsednik republike mora imenovati novo vlado, kateri bo načeloval dr. Seiss Inquart in v kateri bodo ljudje, ki jih bo določila nemška vlada.
4. Vse te zahteve morajo biti izpolnjene do

petih popoldne, če ne, bo nemška vojska vkorakala v Avstrijo in jo zasedla ter priključila Nemčiji.

Avstrijska vlada je takoj nato imela sejo, ki je trajala dve uri. Na njej so pretresli vse možnosti ki bi prišle z ozirom na surove nemške pogoje v postev. Hitlerjanci v vladi so grozili z revolucijo, če dr. Schuschnigg ne posluša Hitlerjevega povelja. Schuschnigg in njegovi tovariši v vladi pa so bili za to, da Avstrija ugodi Nemčiji le v toliko, da plebiscit odlože za 14 dni. Prepričani so bili, da bo v primeru, da bi nemški oddelki zasedli Avstrijo, Italija odredila mobilizacijo ter poslala svoje čete na Tirolsko.

Nemška ofenziva po radu

Nemške radijske postaje so že včeraj zjutraj začele s silovitimi napadi na Avstrijo ter označevale Schuschniggov plebiscit kot izdajo sporazuma v Berchtesgaden. Ko je Schuschnigg prve nemške

Slovo zadnjega avstrijskega voditelja:

„Umikam se nemškemu nasilju!“

Dr. Schuschnigg je takoj po prejemu zahtev iz Berlina obvestil italijansko vlado in jo vprašal za svet. Iz Rima ni dobil zadovoljivega odgovora. Ker so se razširile vesti, da je nemška vojska že prestopila mejo pri Kupsteinu in da koraka na Linc, in ker je bil Dunaj že v oblasti hitlerjevskih množic, je dr. Schuschnigg ob petih odstopil. Dunajski radio je razglasil samo, da je ljudsko glasovanje odgodeno za nedoločen čas.

Dunaj 12. marca. o. Ob 19.45 snoči je imel kancler dr. Schuschnigg v dunajskem radiu kratek govor, v katerem je naznanil Avstriji in svetu svoj odstop ter razloge, zaradi katerih se je umaknil. Dejal je takole:

»Avstriji, Avstrije!

Današnji dan nas je postavil pred težko in odločilno situacijo. Dobil sem od predsednika države nalog, da o teh dogodkih obvestim avstrijsko prebivalstvo.

Nemška vlada je predsedniku države Miklasu stavila kratkoročen ultimatum, da mora imenovati za zveznega kanclerja od nemške države predlagano osebnost, za člana vlade pa od nemške vlade označene osebe. V nasprotnem primeru bodo nemške čete po poteku tega roka vkorakale v Avstrijo.

Ugotavljam pred vsem svetom, da so popolnoma izmišljene vse vesti, ki so razširjene ponekod po Avstriji in po inozemstvu, češ da je v Avstriji izbruhnila revolucija, da teče kri v potokih, da vlada ni gospodar položaja in da ne more napraviti reda.

Predsednik države mi je naročil, naj sporočim vsemu prebivalstvu Avstrije, da se umikamo nasilju. Ker za nobeno ceno, tudi v tej rešni in težki uri ne, nečemo prelivati nemške krvi, smo naši oboroženi sili dali nalog, naj se za primer,

zahteve o odgoditvi sporazuma odklonil, so Nemci ofenzivo po radiu še pomnožili. Začeli so pošiljati v svet divje vesti, da je v Avstriji izbruhnila komunistična revolucija, da je Dunaj v oblasti rdečih tolp, ki plenijo, ropajo in požigajo. Nemčija je zaradi tega prisiljena, da odredi zbiranje nemške vojske ob avstrijski meji. Ker avstrijska vlada ni sposobna, da bi obdržala red in mir, bo Nemčija poslala svoje oddelke v Avstrijo, da prepreči levičarsko revolucijo. Vse te vesti so bile seveda izmišljene, z njimi so hoteli po eni strani preplašiti avstrijsko prebivalstvo, po drugi strani pa opravičiti svoj vdor v Avstrijo. Včeraj so ves dan odhajali motorizirani oddelki nemške vojske iz Münchena. Popoldne se je odpeljalo proti avstrijski meji tudi vrhovno poveljstvo münchenskega armadnega zbora. Radio je navajal natančne številke nemške vojske, ki se zbira ob meji in ki bo vsak trenutek vkorakala v Avstrijo.

da bi nemške čete res vkorakale v Avstrijo, brez odpora umakne in počaka na odločitve prihodnjih ur.

Obenem je predsednik države Miklas imenoval generalnega inspektorja vojske, pehotnega generala Silhovskega za vrhovnega poveljnika avstrijske oborožene sile. On bo izdal nadaljnja navodila vojski.

Jaz pa se ob tej uri posklavljam od avstrijskega naroda z besedami:

Bog čuvaj Avstrijo!

Godba je nato odsvirala avstrijsko državno himno »Bog ohrani, Bog obvari...«

Nemška vlada je na ta Schuschniggov govor izdala uradno poročilo, v katerem pravi, da ni poslala Avstriji nobenega ultimata, marveč, da so to storiли avstrijski ministri sami, ker Schuschnigg ni več obvladoval položaja in so se po vsej državi začeli komunistični nemiri. Glede zbiranja nemške vojske in prestopa meje pa ni to uradno poročilo vsebovalo ničesar. Zato so se po odstopu dr. Schuschnigga začele širiti po Dunaju različne divje vesti.

Hitlerjevci prevzeli oblast

Dunaj, 12. marca. Radijske vesti o odstopu dr. Schuschnigga in njegove vlade so nervoznost in razburjenje le še bolj povečale. Hitlerjevske demonstracije v prestolnici in po drugih mestih so se sprevrgle v pravo zmagovalje, ki se je obrnilo najprej proti domovinski fronti. Hitlerjevski oddelki so povsod začeli napadati sedeže te organizacije, razbijati okna, pretepati člane domovinske fronte. Razburjenje se še bolj množilo divje vesti o tem, da je nemška vojska pred Dunajem in

Manifestacije, preganjanje nasprotnikov, Schuschniggovi ministri beže, nemška vojska v Avstriji - Hitlerjevci vladajo - velesile molče

Najnovejša usodna poročila z Dunaja

Dunaj, 12. marca. V zgodnjih jutranjih urah poročajo z Dunaja, da so se po razglasu nove hitlerjevske vlade začele na Dunaju in po vsej Avstriji silovite manifestacije. Vsi ljudje so si začeli natikati kljukaste križe. Prav tako je začela hitlerjevska znamenja pripenjati policija, orožništvo. Vojaštvo se je takoj po razglasu umaknilo v vojašnice. Častniki so pri odhodu pozdravljali množico s hitlerjevskim pozdravom. Manifestacije razplamenelih množic so po vsej Avstriji trajale do zore. Po vseh večjih krajih so hitlerjevci razbili domove patriotske fronte in raznih drugih prosvetnih in verskih organizacij. Cerkev so pustili pri miru. Na več krajih je prišlo med hitlerjevci in njihovimi nasprotniki do krvavih pretepov. Policija in orožništvo pa sta dobila nalog, naj nikjer ne posegata.

Na Dunaju so sinoči takoj po Schuschniggovem odstopu izobesili hitlerjevsko zastavo na predsedstvu vlade. Avstrijske državne zastave so začele izginjati s poslopij. V Gradcu so hitlerjevci takoj zasedli magistrat in razorožili policijsko stražo.

† Urednik Zdravko Štangl na zadnji poti

K pogrebu našega tovariša urednika »Slovenskega doma«, Zdravka Štangla, se je zbralo veliko število prijateljev iz Ljubljane in Maribora ter tudi domačinov. — Na sliki: domači g. župnik Hartman blagoslovlja ob asistentu številne duhovščine krsto s truplom pokojnika. Ob strani člani ZFO v križah

da bo v enem dnevu zasedla vso Avstrijo. Nemške radijske postaje so z alarmantnimi poročili begale še tiste redke ljudi, ki so ohranili še kolikor toliko razsodnost. Iz Münchena je prišla vest, da so Nemci mobilizirali sedmi armadni zbor in da rekvirirajo konje in vozove. Hitlerjevci so agitirali z izmišljeno novico, da sta na Dunaj prispela general Göring in Hitlerjev namestnik Hess, ki bosta v imenu nemškega kanclerja prevzela oblast.

Seiss Inquart - gospodar Avstrije

Hitlerjev zastopnik v bivši Schuschniggovi vladi notranji minister Seiss Inquart je takoj po Schuschniggovem odstopu prevzel oblast ter po radiu dal razglas na avstrijsko prebivalstvo, v katerem pravi, da se smatra odgovornega za varstvo mira in reda v Avstriji in da bo ostal na svojem mestu. Pozval je vse Avstrijce, naj bodo disciplinirani in da naj boje organizacije narodnih socialistov povsod skrbje za red in mir. Zlasti pa je zahteval od prebivalstva, naj se ne upira nemški vojski, če bo vkorakala v Avstrijo, da zavaruje red in mir.

To izjavo so posneli takoj na plošče in so jo avstrijske radijske postaje oddajale vsake pol ure.

Sestava hitlerjevske vlade

Okrog polnoči so se začele po Dunaju širiti vesti, da je sestavljena nova vlada, za katero je člane določil Hitler. Ogromne množice ljudstva so pritisnile proti predsedstvu vlade ter čakale važnih izjav Inquartovih, katere je napovedoval radio. Ob 1.30 so na balkon kanclerske palače prišli voditelji avstrijskih hitlerjevcev. Ing. Reinthaler je imel na množice kratek nagovor, v katerem je začetek hitlerjevskega gospodarstva nad Avstrijo naznanil z naslednjimi besedami:

»Redkokdaj je Dunaj doživel tako viharno navdušenje. Prevzem oblasti po narodnih socialistih je postal dejstvo.

Z današnjim dnem se pričenja v Avstriji nova doba, doba nemške skupnosti. Naj živi velika Nemčija! Heil Hitler!

Nato je drugi hitlerjevski voditelj dr. Juriy naznanil, da je Seiss Inquart sestavil novo vlado, ki vsebuje naslednje ljudi:

zvezni kancler dr. Arthur Seyss-Inquart;
podkancler: general dr. Gleise-Horsteneau;
zunanj zadeve: dr. Wilhelm Wolf;
pravosodje: notar dr. Franz Hueber;
prosveta: univ. prof. dr. Oswald Mengin;
socialno skrbstvo: dr. svetnik dr. Hugo Juriy;
finance: dr. Rudolf Neumayer;
kmetijstvo in gozdovi: inž. Anton Reinthaler;
trgovina in promet: dr. Hans Fischböck;

Zvezni kancler dr. Seyss-Inquart ima tudi vodstvo ministrstva za državno obrambo.

Za državnega podtajnika za javno varnost pri kanclerju je imenovan dunajski policijski direktor dr. Mihael Skubl.

Uradu zveznega kanclerja sta pridružena za zadeve varnostne službe dr. Ernest Kaltenbrunner in za zadeve politične vzgoje major H. Klausner.

natto. Pobegniti je hotel tudi zunanji minister dr. Schmidt, a so mu narodni socialisti to preprečili.

O usodi dr. Schuschnigga ni nič znanega. Nekatera poročila pravijo, da je pobegnil, druga, da se skriva.

Prvi sklep nove avstrijske vlade:

Plebiscit za združitev z Nemčijo - 20 marca

Praga, 12. marca. Po zasebnih poročilih, ki prihajajo z Dunaja, je nova hitlerjevska vlada imela danes zjutraj sejo, na kateri so sklenili, da bo ljudsko glasovanje o tem ali naj se Avstrija združi z Nemčijo, 20. marca. Za plabeseit bo vlada izdala v kratkem natančna navodila. pod policijsko nadzorstvo.

Nemške čete so sinoči prekorale mejo pri

Irski predsednik de Valera je sinoči odpotoval iz Londona domov na posvetovanja z vlado, kako stališče naj zavzame do gospodarskega in obrambnega sporazuma z Anglijo, če Anglija ne pritrudi združitvi severne Irske z ostalo svobodno državo.

Trgovinska pogajanja med Italijo in Anglijo so končana. Novi sporazum bodo začeli izvajati brž ko ga bosta obe vladi podpisali.

Za 20 milijonov frankov diamantov so ukradli neznanec v Antverpnu v eni največjih draguljarn. To je menda največja tatvina ve vriste po vojni.

Nemški zunanji minister Ribbentrop bo uradno obiskal Varšavo sredi aprila.

Hud mraz je spet nastopil v vseh pokrajinah okrog Baltičkega morja in je verjetno, da bo pritisnil tudi v Srednjo Evropo.

Vse križe na pokopališču v vasi Seremange pri Metzu so razbili trije 10 letni fantiči. Na policiji so izpovedali, da so to storiли zaradi tega, ker jim je komunistični učitelj neprestano pripovedoval, da je križ znamenje fašizma... Francoska vzgoja je torej v čudnih rokah!

Gospodarski svet Muke zveze je včeraj nadaljeval svoje seje v Bukarešti.

Proti trgovinski pogodbi med Ameriko in Českoslovaško ugovarjajo ameriški čevljarji, ker je po tej pogodbi dobil Bata pravico graditi svoje tovarne in odpirati prodajalne v USA.

Podmornice - najstrašnejše orožje bodočnosti:

Žarki v boju proti podmornicam

Meseca marca leta 1936 je angleški admiral Roger Keys v nekem predavanju, ki ga je o obrambi proti podmornicam in njihovim torpedom imel v Oxfordu, dejal, da ima Anglija na razpolago zelo uspešno sredstvo za boj proti podmornicam. Pri poskusih s tem sredstvom med obrambnimi vajami okoli Malte, so podmornice metali na površino, kakor da bi bile iz plute.

Ta obrambni izum temelji na načelu reflektornih žarkov. Pravijo, da je s temi močnejše uničiti vsako podmornico takoj, ko se približa bojni ladji toliko, da bi jo lahko dosegla s torpedom. Vse angleško časopisje je to novico prineslo z debelimi črkami in pisalo, da so podmornice dnevi šteti. Zdelo se je, da se je angleškim obrambnim strokovnjakom posrečilo iznajti tisto, o čemer je svet že dolgo sanjal — takozvane smrtne žarke.

Smrtne žarki - preprosta reč

Poskusi s tem novim sredstvom v resnici niso bili tako fantastični, kakor pa je pravilo časopisje. Pri omenjenih manevrih okoli Malte so uspeh dosegli zlasti s pomočjo ultra visokih zvočnih valov... Za to so angleške boje ladje uporabljale preprost aparat, ki deluje s pomočjo zvoka in katerega so dosedaj uporabljali samo za merjenje morske globine. S pomočjo zvočnih valov, ki jih pošiljajo proti morski dnu, ugotavljajo namreč oddaljenost dna od morske površine. To pripravo so zdaj uporabljali za to, da so z njo merili razdaljo podmornice od posameznih ladij. Seveda niso valov pošiljali proti dnu, marveč vodoravno, v smeri vodne površine. Valovi so na svoji poti zadeli ob podmornico, se odbili od nje in se vrnili k izhodišču — k aparatu na ladji. Tam so častniki lahko izračunali, kako daleč je podmornica še od ladje. Takoj, ko je ugotovljeno to, se napadna ladja prevrže v napadalca, skuša priti nad skrivno podmornico. Ko je približno nad njo, začne metati v vodo takozvane vodne bombe, ki v določeni globini same od sebe eksplodirajo. Torej gre pri tem obrambnem načinu ne za »smrtne žarke«, marveč za žarke, ki so smrtni in nevarni v toliko, ker pomagajo podmornico najti in omogočijo ladjam uspešen napad nanjo.

Da je ta napad uspešen, dokazuje najbolj ugovor, ki ga je ob teh angleških poskusih vložila v Londonu italijanska vlada, češ, naj Angleži prenehajo z njim, ker te vaje ogrožajo italijanske podmornice, ki se gibljejo v vodah okoli Malte.

Podmornice zmagujejo nad žarki

Ta moderni način za ugotavljanje lege in oddaljenosti podmornic ima seveda tudi svoje slabe strani. S pomočjo podobne naprave prav tako lahko tudi podmornica ugotovi lego in oddaljenost sovražne ladje ter jo preseneti.

Nad ta izum so se takoj spravili seveda tudi Nemci. Podjetje »Atlas« iz Bremena, ki izdeluje merilne aparate za ladje, je zgradilo posebne naprave za prestrezanje zvočnih valov visoke napetosti pod vodo. S pomočjo teh priprav lahko podmornice brez periskopa določijo lego sovražne ladje in nanjo namerijo svoje torpedne cevi. Sprito tega je vrednost angleškega izuma zelo padla.

— in podmornicam še daleč niso dnevi šteti, marveč nasprotno, podmornice še naprej in še bolj veljajo za pomorsko orožje bodočnosti.

Dandanes, po teh novih nemških odkritjih niti ena podmornica ne bo več čakala, da bi jo sovražne ladje napadle s podmorskimi bombami. V vojni se podmornice, oskrbljene z lovci žarkov in z visokofrekvenčnimi usmerjevalci ne bodo več pokazale na površini. Da je temu tako, pričajo skrivnostni napadi roparskih podmornic na angleške in druge ladje na Sredozemskem morju med vojno v Španiji.

Ta način iskanja podmornic in ladij bo privedel v bodoči vojni do dvoboja med Golijatom — bojno ladjo — in Davidom — malo podmornico. Čim manjša in čim ožja je podmornica, v tem boljšem položaju je za boj. Vsi načini iskanja podmornic bodo postali brezuspešni, če bodo države pomnožile število podmornic tako, da bodo lahko nad vsako nasprotnikovo bojno ladjo poslale celo brodoge malih podmornic, da jo bodo obkrožile. Zaradi tega nam je razumljivo, zakaj nekatere pomorske države tako hito z gradnjo malih podmorskih Davidov.

Slika z okolice Hollywooda. Reševanje pred povodnjajo.

Blato kot kurivo

V pariških podzemskih kanalih se nabere letno okoli 80.000 kubičnih metrov blata, ki daje izvrstno gnojilo. Preden pa blato uporabijo za gnojilo, ga osuše in pri tem dobe velike množine plina, t. j. okoli 2 milijona kubičnih metrov, kar da 2000 kubičnih metrov tekočega goriva, tako da se že resno vprašujejo, če ni »blatni plin« kurivo bodočnosti.

Kako so nastale slovite opere

Kakor pisatelji, morajo tudi glasbeniki čakati navdahnjenja, ki pride, kadar hoče, in se ne da s silo pripeljati. Pesmi in glasbo skladati je mogoče le pod vplivom tega, od volje popolnoma neodvisnega navdahnjenja.

Haendel je črpal svoje globoke verske skladbe v starem vinu, brez katerega bi ne mogel ustvariti nobenega motiva.

Mozart je delal, kjer koli je bil dobre volje: na sprehodu, v postelji, v kočiji, med igranjem biljarda, v kavarnah itd. Še nekaj ur pred smrtjo, ki ga je bednega in še mladega — imel je 35 let — zalotila v siromašni sobici, je narekoval svojim prijateljem poznano skladbo »Requiem«.

Rossini, skladatelj opere »Seviljski brivec«, je zamislil svoje skladbe med ropanjem in gunganjem v starih poštnih vozovih.

Beethoven je moral nujno hoditi, če je hotel kaj ustvariti. Ne sončna pripeka, ne dež, veter, sneg, nobena stvar ga ni ovirala, da ne bi šel peš po Dunaju sem in tja, kadar je hotel kaj uglasbiti. Ko je imel tako skladbo v glavi, je začel šele pisati. Zato je bil vedno tako zmešan in neroden, da je vse pohištvo polomil, prevračal črnike po klavirju, v restavracijah vprašal za račun, še preden je kaj naročil itd.

Wagner pa je delal mirno in natančno, kakor bi računal ali prepisoval kakšne važne listine; stal je pred svojim pisalnikom in vsako noto skrbno in odločno začrtal brez vsake pomote in popravljanja.

Lady Eden o svojem sinu

Mati bivšega angleškega zunanjega ministra Edena, lady Eden, si na stara leta preganja čas s tem, da izreže iz časopisov slike svojega edinega ljubljence in jih razvršča v poseben album. Svoje ljubezni do sina pa po strogi angleški vzgoji ne pokaže v besedah in ne na obrazu. Nekemu časnikarju je tole zaupala o svojem sinu:

»Toni je bil vedno počasen, stanoval in samostojen fant. V šoli si ni nič kaj posebno odlikoval, dasi je dosegel tudi kakšne nagrade. Kakor hitro je znal brati, se je vrgel na zgodovino. V športu ga je najbolj zanimalo jekdarjenje.

Po svojem očetu, ki je bil živega značaja, se večkrat pošteno razhudil in razsajal ter imel mnogo smisla in sposobnosti za umetnost, je Toni precej podedoval. Tudi on misli, da je od časa do časa treba nekoliko »zagrmec«, da je družinsko ozračje čistše. — Če bi imel več časa, bi lahko postal tudi pravi umetnik, ker ima dar za slikanje. — Glasbe pa ni nikdar mogel. Če smo včasih priredili v domačem gradu kako zabavo s petjem in glasbo, se je razhudil in ušel rajši brat svoje zgodovinske knjige.«

Kakor vsi otroci, se je v mladosti tudi on igral vojske s svojimi bratoma, mlajšim Nikolajem in starejšim Zanom, ki sta danes oba mrtva. Nikolaj je imel šele 16 let, ko je bil ubit v pomorski bitki ob Jutlandu, takoj četrty mesec službovanja. Ko je Toni, ki je bil v francoskih strelskih jarkih, zvedel za bratovo smrt, je planil iz jarkov in se izpostavil sovražnemu ognju, v nadi, da uniči še njega. — Tudi starejši brat Zan je padel na flandrijskem bojišču že dva meseca po izbruhu vojne.«

Ključ Vzhoda

Na skrajnem južnem delu Azije, čisto na koncu Malajskega polotoka, leži majhen otok, ki ga loči od celine samo ozek preliv. Otočič se imenuje Singapur, glavni Singapur, ki čuva prehod v Vzhodno morje in Tihi ocean iz Indijskega morja proti Capetownu in Sredozemlju. Med Suezom in Singapoorjem plove dnevno za kakih 200 milijonov šterlingov angleškega tovora.

Včasih je bil največji angleški sovražnik v Aziji Rus, od leta 1923 pa je Japonci. Zato je od leta 1923 Anglija vse svoje sile posvetila utrjevanju Singapoorja. V njem so največji bazeni za popravilne ladij svetu; veličanske podzemeljske shrambe za preskrbo ladij, shrambe, ki so zmogljive oskrbovati 6 mesecev vso ogromno angleško mornarico s potrebnim kurivom; štiri letališča z jeklenimi lopami za letala; protiletalska obramba in topništvo, ki mu na vsem svetu ni para.

Sovjetski admiral Orlov, ki je še maja meseca lanskega leta zastopal pri kronanju angleškega kralja v Londonu sovjetsko vlado, je bil pred nedavnim v Rusiji umorjen. Tega zdaj ne zanikajo niti v Sovjetiji več.

Oživljenje indijske navade

Ameriški Indijanci so sklepali premirje tako, da so zakopali bojno sekuro. »Odkopati bojno sekuro« je pomenilo napoved vojne. To indijsko navado so prevzeli sedanji Amerikanci ob priliki raznih verskih bojev. Na pobudo Roosevelta in v skladu z ameriško ustavo, ki priznava enakopravnost ver, so v znak uprave v vsakem večjem kraju zakopali sekuro trije predstavniki ver: katoliški duhovnik, protestantski pastor in judovski rabin.

Nemška smučarska prvakinja Lisa Resch, ki je zadnjič prispela pri tekmah v spustu na cilj pred slovito Chistl Cranž.

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 12. marca: 12 Plošče hitlo, da vas razvedrijo — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Plošče hitlo, da vas razvedrijo — 14 Napovedi — 17 Za delopust (igra Radijski orkester) — 17.40 Strojstvo gradil temelje načrtovanemu gospodarstvu (g. inž. Rado Kregar) — 18 »Stirje fantje« — 18.40 Socialne pogodbe Jugoslavije z drugimi državami (g. Josip Rozman) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nae. ura — 19.50 Pregled sporeda — 20 O zunanji politiki (g. urednik dr. Al. Kuhar) — 20.36 Prenos opere »Medvedigradska kraljica« iz Zagreba; v odmoru: Čas, poročila.

Drugi programi

Sobota 12. marca, Belgrad: 20 Vojvodinski večer, 21.30 Zabavni koncert — Zagreb: 20 Opera — Dunaj: 19.10 O filmu, 19.25 Prva ljubez, 19.45 Po koledarju listom (zabavni program orkestra, šramlov in solistov), 21.15 Arije — 22.20 Zabavni kvartet — Budimpešta: 21.20 Orkestralni koncert, 22.30 Ciganski orkester, 23.15 Jazz — Rim-Bari: 14.30 Opera »Iskaleci bis« (iz milanske Scale), 21.15 Plesna glasba, 22.15 Čelo in klavir — Praga: 20 Pester program, 21.50 Orkestralni koncert — Varšava: 19.50 Predsednik republike Mosci govori o Pilsudskem, 20 Poljska glasba, 23 Narodna glasba — Sofija: 20 Vokalni koncert, 20.45 Obon, 21.45 Lahka in plesna glasba — Berlin-Pratištava: 20 Zabavni koncert

ROBERT LORD

32

POD ČRNO KRINKO

Črne sence so pohitele k avtomobilom. Motorji so hitro zabrnili, nato pa je na mali postaji zavlada spet popolna tišina. Le v sobi načelnika postaje je brzojavni aparat enolično tolkel Morsejeva znamenja, s katerimi je železniški uradnik sporočal, kaj se je na tej postaji nočjo zgodilo...

Ta čas so padali zadnji tramovi in deske z goreče Dombrowskega hiše. Gasilci, ki so jih okoličani takoj obvestili o požaru, so prišli že prepozno. Policija je imela dosti posla s preiskavo.

Nikjer ni bilo nobenega sledu za Dombrowskima...

Kaj se je moralo zgoditi?

Časnikarji so tekali okoli pogorišča, spraševali vsakogar, da bi zvedeli kaj več o tem, kako je izbruhnil požar in kaj je z Dombrowskim. Vse so si vestno zapisovali, nato pa odhiteli v mesto v uredništva...

Približno prav ta čas je prispelo v Pine-Lake nekaj avtomobilov, toda od različnih strani. V enem je sedel Frank, Cliff in Jones. Ničesar niso govorili. Bilo je videti, kakor da so se mudili nekeje po svojih opravkih izven mesta. Ko so se pripeljali že v sredino mesta, je Cliff predlagal:

»Frank, pelji do bara, da tam popijemo kozarec...«

»Tudi jaz sem nekam žejen,« je takoj dejal tudi Jones.

»Spodobi se, da ta dogodek malo proslavimo,« je dodal Frank in zavi avtomobil v ulico, v kateri je bil bar Hiton.

Nihče ne bi mogel slutiti, da bi bili ti mirni in na prvi pogled dobrodušni ljudje pred kratkim izvrševali tako strašen posel...

Sedeli so v baru in bili zelo dobre volje. Cliff je naročil pijačo.

»Živijo, Frank, dobro si se držal,« je nazdravil Cliff Franku. Ta je dobrodušno dvignil kozarec in treščil s Cliffom.

V tem trenutku je postalo Franku docela jasno, kaj se je

vse dogodilo... Ves ta čas je bil kakor nekeje drugod. Ti ljudje so ga čisto premamili. Zdaj se mu je šele zazdelo, da se je njegova zavest prebudila...

Da, postal je — požigalec in ubijalec! Bil je tedaj toliko razdražen, da bi bil prav gotovo ubil tistega Dombrowskega, če ga ne bi bili zadržali...

Franku so se začele poditi strašne misli po glavi. Začel je omahovati v svojem prepričanju.

Ali je mar res potrebno tako ravnati in divjati nad ljudmi, ki imajo na sebi le ta greh, da so tuji?...

Tresla se mu je roka, v kateri je držal kozarec. Pogledal je Cliffo, kakor človek pogleda, če je na koga jezen...

Cliff je pa tako razpoloženje dobro poznal, saj ga je imel priliko opazovati pri vsakem novincu, ki je prišel v kremplje Ku-Klux-Klana. Ko je bil on novinec, je bilo z njim prav tako. Tudi on je tako omahoval.

Cliff se je zato samo smehljaj ter dejal Franku:

»Čim manj boš premišljeval, tovariš, tem bolje bo zate!«

»Cliff!... Čemu smo to storili?...«

»Ne bodi vendar otrok! Delamo, kar je naša dolžnost.«

»Ali je potrebno uničevati?...«

»Če jih mi ne uničimo, bodo pa oni nas...«

»To je boj!«

»Da, boj na življenje in smrt!...«

Frank je spet umolknil. Hitro je izpraznil kozarec, za tem drugega in tretjega. Nikakor se mu ni moglo posrečiti, da bi se sam s seboj sprijaznil. V njem je živel pošten, značajan mož, ki se je temu upiral. Toda vpliv tega Cliffo je bil naravnost nepremagljiv...

»Dajte še piva... whisky... da se napijemo,« se je nazadnje zadril Frank.

Nadejal se je, da mu bo pijača prinesla pozabljenja in pomirjenja... Malo se mu je to tudi posrečilo. Postajal je vedno bolj vedrega obraza.

Cliff, ki je opazoval ta strašni Frankov notranji boj s prikritim nasmeškom, je Franka neprestano silil, naj pije in še pije.

Kozarci so se vrstili drug za drugim... Vse lepše in jasneje je bilo Franku pred očmi...

»Vidiš, takšen mi ugajaš... Samo tega ne poskušaj, da bi

se udajal mehko.

»A, kaj mehko!« je odvrnil že precej pijani Frank...

»Kaj srce!... Dajte še piva!...«

»Ali si videl, Jones, kako je Frank obračunal z Dombrowskim!...«

»Ha, ha... ali sem ga!...« je bil Frank s pestjo po mizi.

Oči so se mu pri tem svetile... »Ali sem ga, gospoda nadzornika!«

Cim dlje so sedeli v baru, tembolj se jih je pijača prijemala. K sreči so bili sami v svoji sobi, tako da ni bilo mogoče, da bi jih bil kdo poslušal.

»To sta se prestrašila, ko smo ju tako krasno presenetili...« se je zarežal pijani Cliff.

»Stari Dombrowski je tako izbulil oči, kakor da se bliža sodni dan...«

»In ko smo ju tako lepo naložili na vlak... Še na to sta pozabila, kako jima je ime...« se je spet zarežal Frank.

»Ne bosta se tako hitro vrnila!...«

»Uhu! Nekaj smo pa le pozabili,« je postal od sile resen Jones.

»Kaj?« sta ga radovedno pogledala Frank in Cliff.

»Pozabili smo jima dati s seboj na vlak knjig ali časopisov. Najbrž se bosta na vlaku dolgočasil!«

»Ha, ha, ha,« sta se zakrohotala domisleku Frank in Cliff.

Cimbolj so pili, tembolj so bili glasni in bojevit. Franku se je po kakih desetih kozarcih whiskyja le posrečilo, da je obračunal z vestjo! Ni je bilo več, in to v trenutku, ko je šlo za tako važne stvari: za blagor domovine... za Ameriko!... Vsaj tako je govoril Jones. In Jones je silen človek!... Njegov jezik je bil strupen! Njegov nos je mrzel kakor smrček lovškega psa. In neprestano za čim stika in voha... Toda vendar, Jones je fant, da mu ga ni enakega!

»Daj, da te poljubim, tovariš, ti si moja sreča,« je ihtel Frank in poskušal objeti Jonesa...

»Oj Rosmari... oj Ros... maaa... riii,« se je drl Cliff in mahal s kozarcem po zraku...

»E, mi znamo, pošteno naredimo, kar naredimo!« se je navduševal Frank... »Nikogar se ne bojimo!«

»Udari krepko in hitro... Neusmiljeno... To je naše geslo... Udari... bij,« je razbijal Jones po mizi.